

OP HET STRAND

Het verdwijnende eiland

Opa Sippelaar heeft samen met natuurgids Jan Kienstra kinderen bij zich geroepen op het strand in Nes. Tim en Tamara zijn er ook, ze kennen Jan Kienstra van de les op de Kardinaal De Jong school en van het korren op het strand. Lisa uit groep zeven is er ook bij, Jan Kienstra is haar opa. "Vroeger stonden hier toch hotels opa?" vraagt Lisa. "Ja," knikt Jan Kienstra, "dat is een beetje een verdrietig verhaal". Opa Sippelaar en Jan Kienstra stappen samen naar de waterkant, daar waar het strand begint. "Vroeger zeiden de mensen: zand loopt van west naar oost." De kinderen kijken de opa's verbaasd aan. Maar die gaan het niet met woorden uitleggen. Ze hebben een ander plan. Met een stok tekent Jan Kienstra een grote schets van wel 50 meter lang op het strand. De kinderen lopen er omheen en herkennen de vorm. Het is het eiland Ameland. En dan beginnen ze op aanwijzing van opa Sippelaar te scheppen. Het is gelukkig laag water, er is heel veel ruimte voor hun bouwwerk op het strand.

Een eiland van zand en water.

Opa Sippelaar tekent een stukje verwijderd van de zuidkant van het getekende eiland de dijk en de steiger van Holwerd. De kinderen verhogen met zand de aanlegsteiger en maken een dijk, die het vaste land bij storm tegen de waddenzee beschermt.

Dan beginnen ze met Ameland. Aan de kant van de Noordzee worden met zand en zeewater hoge duinen gebouwd met daarop bij het dorp Nes de twee hotels die er vroeger waren. Bij het dorp Hollum bouwen ze de Vuurtoren na, maar dan liggend. Aan de zuidkant bouwen ze een stevige waddendijk en de steiger van Nes. Bij Ballum komt de toren en bij Buren Ritskemooi. Het is maar gelukkig dat ze met zoveel kinderen zijn om dit zandeiland Ameland te bouwen. Opa Jan Kienstra loopt er om heen en geeft aanwijzingen, dan begint hij in de waddenzee lijnen in te tekenen. Wat zou dat zijn? "Dit zijn leidingen die naar het eiland toe lopen," verradt Jan Kienstra. "De gasleiding en de waterleiding." Een stukje verderop tekent hij een wat dikkere leiding. "Dat was vroeger de melkleiding. Maar nu hebben we op Ameland niet meer zoveel koeien, als toen die werd aangelegd. Bovendien is er altijd het gevaar dat zo'n leiding kapot gevaren wordt door een groot schip en dan heb je een witte waddenzee of zoute melk." Daar moeten de kinderen om lachen. Hij tekent verder en maakt geulen aan de wadkant, waardoor de schepen kunnen varen. Aan de Noordzeekant doet hij dat niet. Waarom niet? "De Noordzee is diep! Diep genoeg voor schepen om te varen, zonder dat er geulen nodig zijn." Tim en nog een paar jongens bouwen boten rond het eiland. In de geulen van de Waddenzee vaart de veerboot. In de Noordzee hier en daar verspreid maken ze vissersschepen, containerschepen en zelfs een cruiseschip.

Ameland was vroeger groter.

Aan de westkant tekent Jan Kienstra een grote ronde boog aan het eiland. Hij tekent er ook twee dorpen bij: een dorp een stukje ten zuiden van Hollum en een in de buurt van het Oerd. "Ameland was vroeger groter dan nu," vertelt hij en hij wijst op de grote ronde boog, die hij net tekende, met het dorpje erin. "Weten jullie hoe dat dorp heette? Een van de veerboten heet ook zo." "Sier," roept Tamara, "en dat andere dorp heet Oerd." "Daar heb ik nog wel eens resten van gevonden. Oude stenen en zo," vertelt Jan Kienstra. Hoe die dorpen zijn verdwenen, weet hij ook. "Sier is tijdens een storm, toen het dreigde weg te spoelen, door de bewoners verlaten. Ze zijn naar Hollum gevlucht. En het dorpje Oerd is zo vol zand gestoven dat er niets meer kon groeien."

De Waddenzee en de Noordzee horen bij elkaar.

Intussen lopen de kinderen met schepnetjes langs het strand en verzamelen diertjes die horen aan de noordzeekant. Zo komen er kleine kwalletjes, garnaaltjes en visjes die ze vangen langs de Noordzeekant en tekenen ze alikruikjes, mossels en kokkels aan de Waddenzeekant. Die schelpdieren vinden de kinderen niet aan de Noordzee, wel zeesterretjes en lange schelpen. “Tafelmesheften,” zegt opa Jan. “In de Noordzee kun je veel grotere vis vangen dan in de Waddenzee,” vertelt Jan Kienstra. “Er zitten wel 28 soorten vis in de Noordzee en de meeste zijn bijzonder lekker, zoals de tong, de kabeljauw, de schelvis, de heilbot en de zalm. In de Waddenzee zou je die ook kunnen vangen, maar dan veel kleinere exemplaren. In de Waddenzee groeit de piepkleine vis op. Er is voldoende plankton aanwezig. Maar alleen de harder, de bot en het scharretje groeien in de Waddenzee uit tot grote vissen.”

Het water komt op, het wordt vloed.

Jan Kienstra tekent midden door het wad vanaf Holwerd een wat bredere weg. Die eindigt een beetje oostelijker dan Buren. “Weten jullie wat dit is?” vraagt hij. “Dat is het wantij,” weet Tim. “Dat is een erg knap antwoord,” zegt opa Jan, “en het klopt ook! Maar er is nog iets: vroeger lag er op deze plek een dam. Het was een dam van basalt, daarover kon je met paard en wagen vanuit Holwerd naar Ameland rijden. Na tien jaar is de dam doormidden geslagen door een storm.” De kinderen kijken om zich heen. Er verschijnt water rond het eiland, de vloed komt op. De kinderen besluiten de dam te verhogen. Hij vormt daarom een barricade tussen de oost- en westkant van hun zandeiland. Daar stopt de vloed. Maar de vloed komt snel op. Opa Sippelaar komt met een grote schep helpen om de duinen en de dijk te verhogen. En dat moet nog eens en nog eens. Alle kinderen staan inmiddels op het eiland, daar verhogen ze het ook van binnenuit. Maar de vloed zet door, aan twee kanten van het eiland stroomt het water tegen de oude dam aan. En dan gebeurt het: de dam breekt door! Even later breekt ook een duin doormidden. Hoe hard de kinderen ook werken om nieuw zand te halen en dijken en duinen te herstellen, toch wordt hun eiland weggespoeld. De opa’s en de kinderen blijven zo lang mogelijk op hun eiland en houden elkaar stevig vast, maar hotels, schepen en zelfs de vuurtoren verdwijnen in het opkomende water. Tim, Tamara, Lisa en de andere kinderen vluchten hogerop naar het strand. Tja, hoe het gaat met vloed en dat het zeewater al het zand mee kan voeren, hebben de kinderen nu wel begrepen.